

2018

RAPPORT D'ACTIVITES

FÉDÉRATION DES SERVICES SOCIAUX
BICOMMUNAUTAIRES

FEDERATIE VAN DE BICOMMUNAUTAIRE
MAATSCHAPPELIJKE DIENSTEN

JAAR- VERSLAG

RUE GTHÈDE 49
1070 BRUXELLES

GTHÈDE STRAAT 49
1070 BRUSSEL

02 223 37 74
INFO@FDSS.BE
www.FDSS.BE

NEDERLANDS ZIE P.25

Hier...Une année marquée par la parole

Paroles des travailleurs sociaux, d'abord. Leurs mots font partie de ceux que les médias fuient, d'habitude. Les travailleurs sociaux sont sans doute les personnes les moins interviewées quand il s'agit de parler des situations de pauvreté ou d'appauvrissement... Cette parole absente nous est évidemment essentielle. Pour mieux comprendre de quoi est fait le quotidien des travailleuses et des travailleurs du social afin d'adapter nos projets à leurs besoins et plus particulièrement à ceux de leurs bénéficiaires. Et aussi pour faire circuler cette parole vers le politique qui, à force d'être sollicité, finit par tendre l'oreille. Créer de l'entente entre ces paroles, des travailleurs et des usagers des services, fait partie de nos valeurs. Apporter de la cohérence et rendre politique les besoins du terrain fait partie de nos missions.

Paroles sur les invisibles, ensuite. Ceux-là aussi sont souvent « mal » présents sur la scène médiatique ou politique et, s'ils le sont, c'est souvent au travers de clichés ou de lieux communs. A l'occasion de la journée de lutte contre la pauvreté, nous (un consortium d'acteurs sociaux – www.1710.be) avons mis le projecteur sur ce phénomène nommé « pauvrophobie ». Le rejet ou la peur du pauvre est une parole répandue qui influence trop directement la mise en place de politiques (qui les concernent). La nommer et la déconstruire est un pas. L'emboîter et sans cesse le rappeler est un défi au cœur de nos actions.

Paroles de naufragés, recueillies par le Centre d'Appui Social Energie. Nos équipes sont parties à la rencontre de citoyens privés de leur accès à l'eau, empêchés d'exercer leur droit fondamental à boire et à se laver. Avec ces paroles, recueillies et retranscrites, elles ont créé un outil de sensibilisation, visuel et sonore. Et ont voulu que ces paroles portent loin. A la lumière de ces échos, elles ont relu la loi, décortiqué les textes, pointé les dysfonctionnements. Avec cette attention particulière d'être didactiques, audibles et pertinents, nos travailleurs sont partis informer et sensibiliser les décideurs politiques et les acteurs du marché de l'eau. Libérer ces paroles permet de rendre compte de ce phénomène méconnu – et honteux – de la précarité hydrique. Premier pas pour espérer y remédier.

Paroles de bénéficiaires de l'aide alimentaire, enfin. Pour entendre et écouter l'écho que produisent des notions telles que « bien se nourrir », « alimentation saine » ou « alimentation durable ». Au cœur de l'approche : comprendre les cadres normatifs qui pèsent sur les personnes en insécurité alimentaire en leur ouvrant un espace de paroles. Construire, penser et tester de nouveaux projets pour que l'alimentation de qualité ne reste pas l'apanage d'une élite socio-économique.

Les travailleurs sociaux l'affirment : la parole a un effet émancipateur. Elle permet de nommer, prendre distance et donner du pouvoir d'agir. Les projets de travail social communautaire sont des espaces propices à la libération de la parole. La cellule recherche et la cellule secteur de la FdSS (en co-création avec des acteurs de terrain, des écoles sociales, des citoyens, etc.) s'y sont attelées en 2018 : construire un dispositif de soutien au développement du travail communautaire. Durant 6 mois, les acteurs se sont rencontrés pour construire le projet, ont lancé des espaces test sur le terrain, ont expérimenté de nouvelles méthodes, ont échangé sur leurs actions. L'année 2019 nous dira si ce projet reçoit le soutien financier attendu mais 2018 a d'ores et déjà été marqué par la dynamique engrangée. Le travail communautaire ne restera pas suspendu.

Céline Nieuwenhuys, Secrétaire générale

CON
MOM

LA CELLULE
COMMUNICATION

MOM

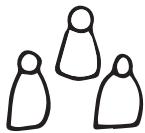

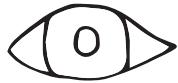
4
NEWSLETTERS

3 048
TÉLÉCHARGEMENTS
DE DOCUMENTS
VIA LE SITE

12 451
VISITEURS
SITE FDSS

43 581
PAGES VUES
SITE FDSS

L'une des missions de la FdSS est de porter un regard sur les processus qui engendrent ou pérennissent les situations de précarité qu'ils soient de l'ordre institutionnel, social, législatif, etc. Notre démarche est ensuite de porter ces problématiques auprès des politiques mais également du grand public et, dans certaines occasions, de le mobiliser. Demander la participation du grand public autour de ces questions de pauvreté et d'inégalités n'est pourtant pas chose simple. Dans notre travail de communication, il s'agit dès lors d'identifier les freins et leviers et d'adapter nos actions en conséquence.

En 2018, la question de la mobilisation du « grand public » s'est essentiellement posée pour nous en préparant la journée du 17 octobre. Etablie auparavant en Wallonie, la Journée Mondiale de Lutte contre la Pauvreté mobilise également depuis quelques années de nombreux acteurs bruxellois. La FdSS fait partie de l'équipe organisatrice des événements à Bruxelles et chaque année la question de la mobilisation revient sur la table. Nous cherchons ensemble une formule qui permettrait non seulement d'allier les associations du secteur

mais également de faire participer le grand public. Cet journée est pour nous l'occasion de rassembler mais aussi de décloisonner, sortir de nos murs, mettre en lumière une réalité difficile à rendre visible... tout en interpellant le politique.

Cette année, le FORUM de Lutte contre la Pauvreté lançait à peu près en même temps sa campagne contre la Pauvrophobie¹. Jolie occasion pour le 17 octobre bruxellois de s'inscrire dans la campagne en adoptant pour thème « Rendre Visible la Pauvrophobie ».

Le travail autour de cette question se révèle intéressant car la pauvrophobie est, parmi tant d'autres, l'un des freins à la mobilisation des différentes parties de la population autour des questions de la précarité et des inégalités (sujet loin à la traîne derrière le climat en termes de mobilisation...).

Avec les moyens déployés par le FORUM de Lutte contre la Pauvreté au cours de sa campagne (vidéos, web documentaire, événement, affiches, livre...) et l'écho fait lors de la journée du 17 octobre, une partie de la presse s'est emparée du sujet. Des articles, des émissions radio et télévisées ont vu le

¹ Attitude d'hostilité, plus ou moins visible, à l'égard des personnes qui vivent la pauvreté ou la précarité.

4
SITES INTERNET
WWW.FDSS.BE
WWW.SOCIALENERGIE.BE
WWW.SOLENPRIM.COM
WWW.1710.BE

RÉSEAUX SOCIAUX

**RÈGLEMENT GÉNÉRAL
SUR LA PROTECTION
DES DONNÉES**
MISE EN CONFORMITÉ

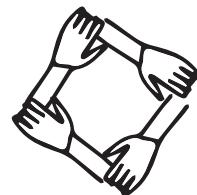
RELATIONS PRESSE

jour et ont mis en lumière ces images et stéréotypes habituellement véhiculés à propos des personnes en situation de pauvreté.

Il est évident que ce travail de sensibilisation ne passe pas uniquement par la presse, qu'il doit s'adapter aux différents publics et que c'est un travail à grande échelle qui devra perdurer dans le temps avant d'avoir de réels effets en termes d'opinion publique et de mobilisation.

Il nous semble important également que les associations du secteur continuent de s'emparer de cette question dans leur travail mais aussi de renforcer la participation du secteur lui-même où de nombreux ponts sont encore à construire et où une « culture » de la mobilisation est encore à développer.

Finalement, une autre piste pourrait être celle de la convergence des luttes, notamment celles de la transition écologique et de la justice sociale qui devront faire front commun afin que les droits des plus fragiles soient préservés et qu'ils ne pâtissent pas des mesures qui devront être prises tôt ou tard. Comme constaté ces derniers mois, la mobilisation autour du réchauffement climatique montre bien qu'il est possible de mettre une partie de la population à contribution dans l'interpellation des politiques.

**CO ORGANISATIONS
D'ÉVÉNEMENTS
DU SECTEUR**

JOURNÉE PRÉCARITÉ HYDRIQUE (26.03)
LE RALLIEMENT DES FOURCHETTES (17.06)
RENDEZ VISIBLE L'INVISIBLE :
LA PAUVROPHOBIE (17.10)
CAMPAGNE COMPTEURS INTELLIGENTS

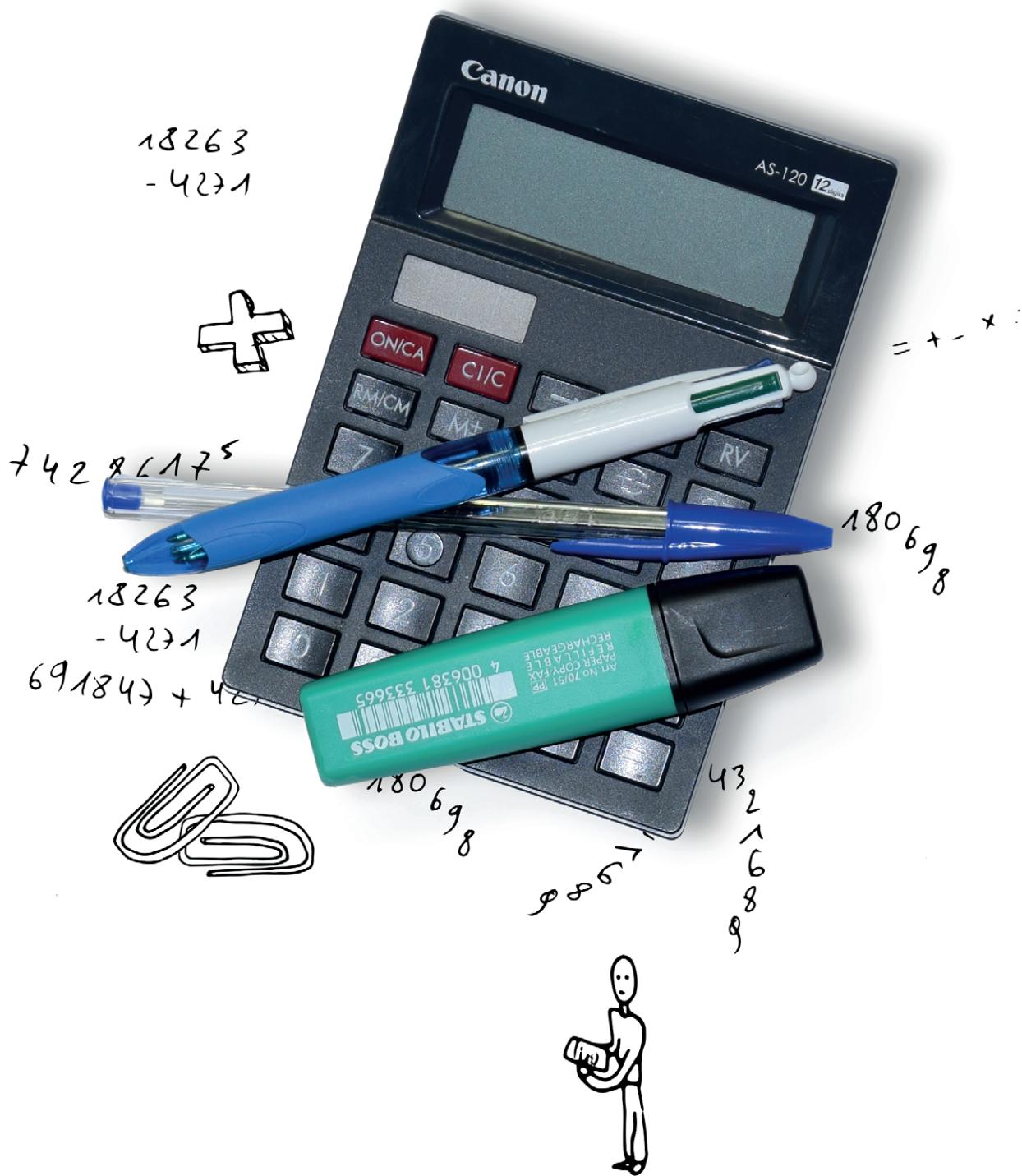

84
DOCUMENTS
MIS EN PAGE

LA CELLULE ADMINISTRATIVE

21
 6
 180698
 432
 1
 6
 8
 9
 1428617
 98
 =
 691843 + 42736

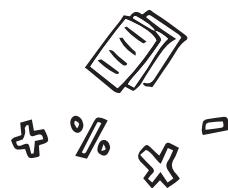
La Cellule Administrative se compose de la responsable financière, de la responsable administrative et RH, et de 2 employés administratifs et comptables. Le temps de travail de l'ensemble de l'équipe administrative équivaut à 3,25 ETP.

En 2004, il y avait 8 ETP à la FdSS. En 2018, nous sommes à 32 personnes sous contrat de travail.

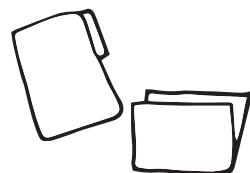
Cette évolution reflète le dynamisme de l'équipe de la FdSS qui est réellement portée par l'objet social de notre asbl. Néanmoins, il faut noter que nous disposons de peu de financements structurels et que l'écart se creuse d'année en année entre la masse salariale et certains subsides récurrents (notamment le subside Maribel). Nous jonglons donc avec de multiples sources de subventionnement pour mener à bien l'ensemble de nos missions.

Le travail quotidien de la cellule administrative est riche, varié et de plus en plus complexe au fil des ans. En effet, nous gérons de nombreux subsides dont les exigences de justification sont sans cesse croissantes.

Un vrai travail d'équilibriste, mené avec succès car les comptes 2018 se présentent positivement, avec une trésorerie maîtrisée, un endettement diminué et une provision pécules de vacances établie en bonne et due forme.

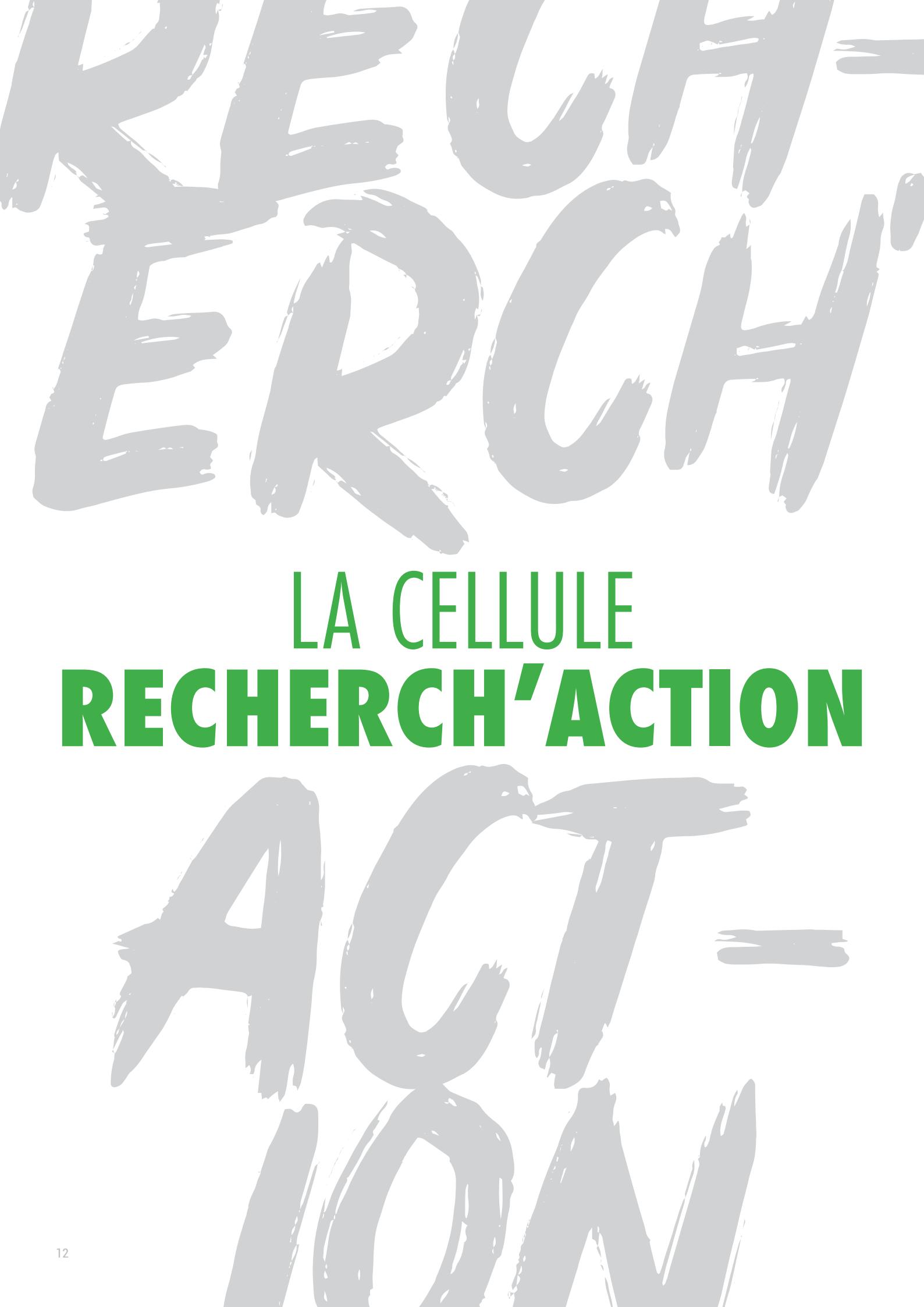
4,79
ETP À GÉRER

5
PROJETS SUBSIDIÉS
ET JUSTIFIÉS

50
FACTURES REÇUES

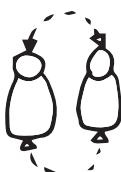

LA CELLULE RECHERC'H'ACTION

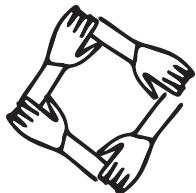

BREAK !

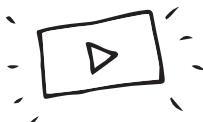
MONTAGE D'UNE RECHERCHE-ACTION SUR LE TRAVAIL SOCIAL COMMUNAUTAIRE EN RÉGION BRUXELLES-CAPITALE

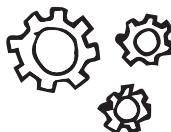
8
RÉUNIONS
ENTRE PARTENAIRES

1
BRI-CO
À WOLUWE-SAINT-LAMBERT

2
CAPSULES VIDÉOS
DE PRÉSENTATION

3
JOURNÉES
DE MÉTHODE D'ANALYSE
EN GROUPE

Selon les définitions en vigueur, le travail social se répartit en trois modalités distinctes : le colloque singulier entre un·e assistant·e social·e et un·e usager·ère des services sociaux, l'organisation d'activités collectives et l'approche communautaire. La première de ces modalités, actuellement la plus répandue, vise à solutionner des situations individuelles. Le nombre de demandes d'aide augmente toutefois. Ce qui pose questions aux travailleur·eur·euse·s sociaux·les quant à leur rôle et leur poids effectifs dans le processus d'accès aux droits fondamentaux pour les personnes qu'ils accompagnent.

Remettre au centre du travail social l'approche communautaire leur paraît être une voie possible pour s'attaquer aux racines des difficultés, plutôt que de se résigner à ne pouvoir, au mieux, que soulager les symptômes de la pauvreté. Redonner un sens politique au travail social par l'approche communautaire ; voilà le pari qui est lancé par les acteur·rice·s de terrain et l'hypothèse que la cellule recherche-action souhaite examiner.

Le travail social communautaire est en effet défendu par les travailleur·eur·euse·s sociaux·les pour son potentiel émancipateur, tant pour les habitant·e·s que pour les acteur·rice·s organisationnel·le·s ou institutionnel·le·s. Il peut permettre aux personnes

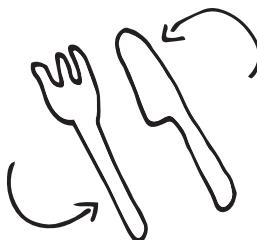
impliquées de se reconstruire et de se redonner un pouvoir d'agir sur leurs conditions de vie au sein de leur quartier. Ce processus de politisation renvoie à ce qui émerge « chaque fois que des collectifs se forment, s'interrogent ou s'engagent autour d'enjeux où il y va d'un bien commun/public à atteindre ou d'un mal commun/public à écarter » (Cefai, 2011).

La démarche communautaire pose également la question du changement de posture des travailleur·eur·euse·s sociaux·les. Ces dernier·ère·s doivent passer d'une posture d'aidant à une posture d'accompagnateur·rice. Il·elle·s ne sont plus considéré·e·s comme étant pourvoyeur·euse·s de solutions aux problèmes rencontrés mais comme des facilitateur·rice·s de la mise en place de démarches collectives de résolution des problèmes.

Pourtant, les acteur·rice·s du travail social constatent la difficulté de mener à bien des approches communautaires, et ce pour diverses raisons : cadre légal et moyens d'action insuffisants, accompagnement individuel nécessaire, postures classiques du travail social, publics hétérogènes et complexité des situations. Des nouvelles formes d'action, de collaboration sont donc aujourd'hui nécessaires pour poser les balises du travail communautaire de demain.

SOLENPRIM

3e ANNÉE D'UNE RECHERCHE-ACTION SUR L'ACCÈS DURABLE
À UNE ALIMENTATION DE QUALITÉ EN RÉGION BRUXELLES-CAPITALE

4

INITIATIVES LOCALES

AUTOUR DE L'ACCÈS À L'ALIMENTATION
(SUIVI, OBSERVATION ET CO-ÉVALUATION)

1

JOURNÉE

DE CO-ÉVALUATION CROISÉE ENTRE
LES QUATRE INITIATIVES LOCALES

15

ENTRETIENS

SEMI-DIRECTIFS

3

JOURNÉES

DE MÉTHODE D'ANALYSE
EN GROUPE

L'approche communautaire comprend toutefois le risque de promouvoir une forme « d'injonction participative » dans laquelle les usager·ère·s sont perçu·e·s comme faisant preuve d'un déficit de citoyenneté (Carrel, 2013). Leur implication dans des projets aurait uniquement pour objectif de les activer individuellement. Pour éviter de tomber dans cette logique, les acteur·rice·s du secteur social doivent pouvoir se poser la question de l'appropriation des dispositifs par les participant·e·s et celle de la répartition du pouvoir entre travailleur·euse·s et usager·ère·s.

Pour toutes ces raisons, la Fédération des Services Sociaux et plusieurs de ses partenaires souhaitent créer une plateforme d'échanges sur le travail communautaire qui permettrait aux travailleur·euse·s sociaux·les et à d'autres acteur·rice·s d'échanger sur leurs savoirs et leurs pratiques pour agir collectivement sur les déterminants de la pauvreté et de la précarité. De son côté, la cellule recherch'action souhaite poursuivre sa réflexion sur le travail communautaire en collaboration avec les organismes du secteur social, les citoyen·ne·s et les travailleur·euse·s sociaux·les.

OPALE

5 RÉUNIONS
GROUPE DE TRAVAIL

EXPOSITION

« VIVRE : LES MÉTIERS DU SOCIAL, 100 ANS
D'HISTOIRE ET DE FORMATION »
DE LA FONDERIE

CREMIS

2 RENCONTRES

RÉSEAU DES VILLES RÉGIONS LABORATOIRE
(MONTRÉAL, BARCELONE)

CGC

LA CELLULE
SECTEURS

TESOR

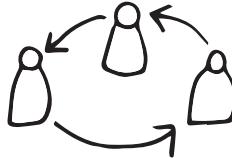

35 MEMBRES

10 (+2 DEMANDES D'ADHÉSION) WALLONS
 9 CASG
 14 CAP

- * IC CASG : 11 (DONT 3 IC CASG OFFICIEL)
- * IC CAP : 8
- * GT IDENTITÉ : 5
- * GT PLAIDOYER : 6
- * GT OPALE : 7
- * IFA : 11
- * FASS : 5
- * ANMW (UNIPSO) : 3
- * APE – GTEMFOR (UNIPSO) : 5
- * CA UNIPSO : 3
- * IC-WALLONS : 5
- * RENCONTRES CABINET GREOLI : 7
- * CESW – COMMISSION AIS : 7
- * ASSOSS AG/CA : 8
- * ASSOSS GTGESTION : 5
- * ASSOSS TOPAZ : 9
- * CP RGPD : 5
- * BREAK : 16
- * 17 OCTOBRE : 14

138 RENCONTRES SECTORIELLES ET INTERSECTORIELLES

Le 17 octobre est la journée que le monde consacre, chaque année, à la lutte contre la pauvreté et au refus de la misère. Cela fait deux ans maintenant que la FdSS organise avec ATD Quart Monde, le Forum Bruxelles contre les inégalités et Brussels Platform Armoede la version bruxelloise de cette journée. Il s'agit désormais d'un événement attendu, préparé tout au long de l'année par un groupe de travail très large, comprenant tant des travailleurs sociaux que des personnes en situation de pauvreté. Une douzaine de réunions ont été ainsi nécessaires pour mener à bien le projet de 2018.

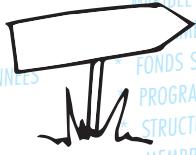
Cette année, le choix du thème de la journée s'est porté, en lien avec une campagne de sensibilisation et de réflexion lancée par le Forum, sur « la pauvrophobie », un terme encore peu usité en Belgique mais qui, en France, nomme « le rejet du pauvre ainsi que la peur, voire la haine, que la pauvreté inspire ».

Ce rejet ou cette peur des pauvres s'incarne de multiples façons, notamment au travers de clichés et de lieux communs répandus dans le public, mais s'exerce aussi très directement par le biais de politiques mises en place au niveau fédéral ou régional mais aussi au niveau local.

C'est ce que nous avons voulu montrer le 17 octobre dernier en nous focalisant sur des actions au niveau communal, étant donné la très grande proximité avec les élections qui venaient d'avoir lieu le 14. Nous avons donc dressé dans l'espace public bruxellois 10 « maisons communes » éphémères, points de rencontres entre élus, associations de terrain et citoyens vivant ou non une situation de pauvreté. Des espaces où pouvaient se débattre différentes politiques problématiques au niveau communal comme l'existence d'un mobilier urbain anti sans-abris, la gentrification des quartiers populaires, la raréfaction du logement bon marché et de qualité, l'accueil des migrants, les politiques contre la mendicité, etc. Dix maisons rassemblant chacune deux communes, ainsi par exemple de Molenbeek et de Watermael-Boitsfort partageant un même espace... Et le tout convergeant, le soir, à la lumière des lanternes, vers le Parvis de Saint-Gilles où la parole était alors laissée aux personnes vivant la pauvreté ou subissant des appauvrissements. L'étonnement de la journée aura été de constater l'implication des élus locaux dans cet événement : tous ne sont pas venus, loin s'en faut, mais celles et ceux qui étaient présents (Ixelles, Jette, Forest, Watermael-Boitsfort, Etterbeek, Anderlecht, Saint-Gilles, Auderghem, Koekelberg, ...) ont fait montre d'une véritable volonté à ne pas en rester à un événement ponctuel et à

- * ACCOMPAGNEMENT DES DEMANDES DE BOURSE D'ÉTUDE
- * FRACTURE NUMÉRIQUE
- * ECOLE DE TRANSFORMATION SOCIALE
- * TRAVAIL COMMUNAUTAIRE
- * PAUVROPHOBIE ET POLITIQUES COMMUNALES
- * SERVICE COMMUNAUTAIRE ET PIIS
- * L'ACCÈS AU LOGEMENT
- * RECHERCH'ACTION FDSS SUR LA PROSTITUTION
- * RÈGLEMENT GÉNÉRAL SUR LA PROTECTION DES DONNÉES
- * FONCTION CONSULTATIVE – CESEW, CC COCOF,...
- * RÉFORME DU DÉCRET AMBULATOIRE
- * RÉFORME, STRUCTURATION ET PRÉSENTATION DU SECTEUR DES ILLI
- * REFINANCEMENT DES CSS ASBL
- * RASH, RAPPORTS D'ACTIVITÉS ET DÉCOMPTES
- * RELATION AVEC LA DGOS et L'ADMINISTRATION

- * INSPECTION SOCIALE ET CONTRÔLE DE POLICE DANS LES ASBL
- * BIEN-ÊTRE DES TRAVAILLEURS
- * MUTUALISATION DES MOYENS ET DES RESSOURCES DES ASBL (ASSOSS)
- * RAPPORT INTERSECTORIEL ET CONSTITUTION D'ANALYSE
- * ACCORDS DU NON-MARCHAND
- * MARIBEL

 LEAPE
FONDS SECTORIEL, FORMATION EN ALTERNANCE ET TUTORAT
PROGRAMME DE RÉCOLTE DES DONNÉES OPALE
STRUCTURATION DE L'OFFRE DE SERVICES FDSS À SES
MÉMBRES

+ DE 25 THÉMATIQUES ABORDEES/CHANTIERS

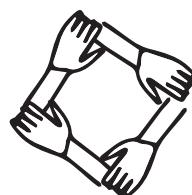
SELON 4 AXES :
ORGANISATION SOCIAL-SANTÉ
PÔLE PATRONAL
PRATIQUES PROFESSIONNELLES ET
MÉTHODES D'INTERVENTIONS
TRAVAIL SOCIAL ET SOCIÉTÉ

intégrer le critère « pauvrophobe » dans leurs projets et programmes politiques. Les traductions concrètes de ces déclarations d'intention seront par ailleurs suivies et accompagnées par les groupes locaux au fil de la mandature...

Outre les résultats propres à la journée en termes de contacts, de fréquentation, d'organisation ou de retombées médiatiques ou politiques, il est frappant de constater que le processus menant à cette journée, ainsi bien sûr que la tenue de la journée elle-même, ont permis la construction d'une intelligence commune entre les différents acteurs et secteurs impliqués, y compris avec les partenaires nouveaux n'ayant pas participé à l'édition précédente. Cette construction de liens et ce renforcement de la confiance au sein même du secteur « social-santé » (avec aussi une présence du monde culturel) constitue sans nul doute l'un des acquis immatériels de la journée et a permis la création d'un groupe de travail et de suivi multidisciplinaire intégrant l'ensemble des acteurs concernés par la problématique de la pauvreté. Ceci est nouveau, lors de sa création en 2017, le groupe ne comptait pas de personnes en situation de pauvreté...

17/10
RENDEZ VISIBLE
L'INVISIBLE / LA
PAUVROPHOBIE

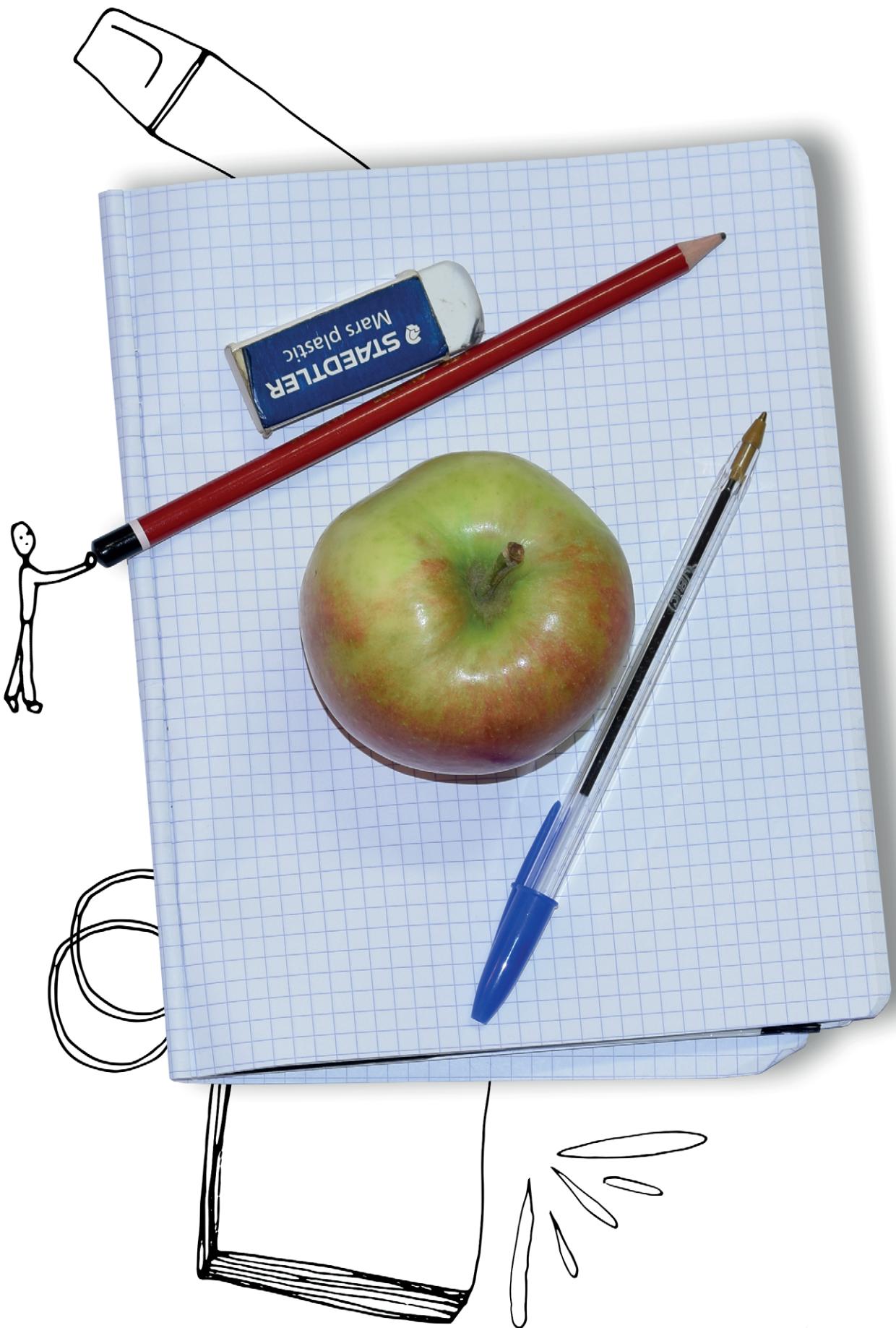
7
BRI-CO
MOBILISATION DE QUARTIER

21/09
JOURNÉE
INTERSECTORIELLE
« SOCIAL SANTÉ - ET SI ON FAISAIT
AUTREMENT ? »

LA CONCERTATION AIDE ALIMENTAIRE

L'aide alimentaire, l'approvisionnement et la logistique

D'où vient l'aide alimentaire ? Derrière l'assiette servie dans le restaurant social, le colis alimentaire ou les produits des épiceries sociales, se déploie un important circuit logistique et d'approvisionnement.

Il s'agit de trouver des denrées alimentaires, de les acheminer, de les stocker dans le respect de la chaîne du froid et des prescriptions de l'AFSCA, etc. Un travail complexe et énergivore assumé par les organisations de terrain et par d'autres acteur·rice·s comme les banques alimentaires.

Depuis plusieurs années, des mesures incitatives ont été prises pour soutenir l'approvisionnement dans l'aide alimentaire. Certaines d'entre-elles concernent la lutte contre le gaspillage alimentaire, d'autres la mise en œuvre du Fonds européen d'aide aux plus démunis, d'autres encore la création de plates-formes logistiques. L'approvisionnement des organisations d'aide alimentaire s'est ainsi progressivement amélioré tant en quantité qu'en diversité et en qualité avec par exemple l'apport de davantage de produits frais tels que les fruits et légumes.

Mais de nombreux défis restent à relever : logistique (stockage, transport...), gestion des produits frais, manque de personnel, etc.

Dès sa création, la Concertation Aide Alimentaire (CAA) a identifié l'approvisionnement et la logistique comme un enjeu important qui, dans la pratique, occupe une part non-négligeable de son travail.

2018 : l'année de la collaboration !

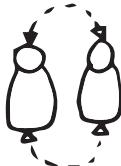
En 2018, la CAA a accompagné des projets pilotes de logistique collaborative impliquant une diversité d'acteur·rice·s bruxellois. L'objectif est de soutenir les organisations d'aide alimentaire en développant un dispositif collaboratif permettant de faciliter et d'amplifier les approvisionnements tout en créant des emplois et la circularité des ressources.

Par ailleurs, l'outil Bourse aux dons, dont nous sommes partenaires, se développe et permet d'échanger des invendus en quantités croissantes. Cette année, une centaine de nouveaux·elles donneur·rice·s ont rejoint le projet. La CAA accompagne cette démarche en intervenant dans les magasins pour les aider à mettre en place des pratiques de bonne gestion des invendus.

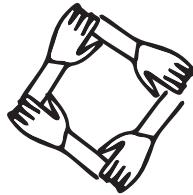
2 RENCONTRES INTERNATIONALES

MONTRÉAL ET BARCELONE
RÉSEAU DES VILLES ET
RÉGIONS LABORATOIRE

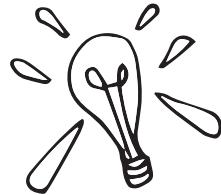
2 RENCONTRES LOCALES

ENTRE ORGANISATIONS D'AIDE ALIMENTAIRE
ET MAISONS MÉDICALES (SAINT GILLES
ET MOLENBEEK) ET 1 VISITE DE LA
BANQUE ALIMENTAIRE AVEC CES MÊMES
ORGANISATIONS

SOUTIEN ET ACCOMPAGNEMENT

DES CONCERTATIONS LOCALES SUR
L'AIDE ALIMENTAIRE NAMUR, LIÈGE,
BRABANT WALLON ET CHARLEROI

« QUELLE(S) ALTERNATIVE(S) À L'AIDE ALIMENTAIRE »

RECHERCHE EN CROISEMENT DES SAVOIRS -
PARTENARIAT ATD 1/4 MONDE, UCL ET FDSS

MÉMORANDUM POUR LES ÉLECTIONS COMMUNALES

ÉLABORATION PARTICIPATIVE

RALLIEMENT DES FOURCHETTES

17.06.2018 - MONT DES ARTS (BRUXELLES)
UN ÉVÉNEMENT PUBLIC CO-ORGANISÉ AVEC
6 RESTAURANTS SOCIAUX BRUXELLOIS.
[HTTPS://TINYURL.COM/YY3JFKJ4](https://tinyurl.com/yy3jfkj4)

En Région wallonne, les collaborations logistiques se mettent en route au sein de concertations locales qui visent à l'amélioration des approvisionnements mais aussi, et surtout, à mieux identifier et répondre aux besoins d'aide des personnes.

Un axe de travail qui nous questionne

L'approvisionnement et la logistique constituent pourtant un axe opérationnel que l'équipe (re) questionne à chaque nouveau projet : Disposons-nous des compétences pour mener des projets dans ce champ ? Cela ne nous écarte-t-il pas de notre cœur de mission ?

Pour les personnes qui ont recours à l'aide alimentaire, recevoir des denrées alimentaires périmées ou avariées peut être vécu comme une violence symbolique et nourrir chez elles le sentiment d'être déconsidéré. Nos projets en matière d'approvisionnement visent à soutenir la mise en œuvre de pratiques respectueuses de la dignité des personnes, qui agissent sur les différentes dimensions de leur bien-être, qui contribuent à créer autour d'elles un environnement favorable à la santé et leur permettent de (re)créer du lien.

Cet axe est donc complémentaire de notre travail en matière de formation, de réflexion et aux échanges de pratiques réalisés en permanence et qui

permettent de cibler plus directement les enjeux du travail social.

La question de l'approvisionnement continuera à traverser le travail de la CAA tant que ce sera nécessaire mais elle sera toujours mise en regard avec les enjeux liés au travail social, à la lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale.

VOOR WOORD

Er was eens... Een jaar getekend door stemmen

Eerst en vooral, **De stem van de maatschappelijk workers**. Hun stem horen we gewoonlijk niet in de media. Maatschappelijk workers zijn zonder twijfel de personen die het minst vaak worden geïnterviewd wanneer het gaat over situaties van armoede of verarming... Nochtans lijkt hun stem hier essentieel. Om beter te begrijpen waaruit het dagelijks werk van de maatschappelijk workers bestaat zodat we onze projecten beter kunnen afstemmen op hun behoeften en meer nog op die van de personen die ze helpen. En ook om hun stem te laten klinken binnen de politiek die, nu ze steeds vaker wordt geïnterpelleerd, uiteindelijk toch de oren spitst. Zorgen dat de stem van onze workers en de gebruikers van onze diensten gehoord wordt, maakt deel uit van onze waarden. Zorgen voor coherentie en de behoefte die leven op het terrein naar het politieke niveau voeren, maakt deel uit van onze opdracht.

Daarna, **de stem van de onzichtbaren**. Ook zij zijn vaak "nauwelijks" aanwezig op het toneel van de media of de politiek, en als dat al wel het geval is, is het vaak in de vorm van clichés en gemeenplaatsen. Naar aanleiding van de internationale dag voor de uitroeiing van de armoede hebben we (een consortium van sociale actoren – www.1710.be) de schijnwerpers gericht op een fenomeen dat "armoedefobie" wordt genoemd. De afwijzing of de angst voor armen is een vaak gehoorde stem die een veel te directe invloed heeft op het beleid (dat voor deze doelgroep wordt ontwikkeld). Het fenomeen benoemen en ontmantelen is een eerste stap. Het kaderen en er onophoudelijk naar verwijzen is een uitdaging die de kern van onze acties vormt.

De stem van schipbreukelingen, opgenomen door het Steunpunt SocialEnergie. Onze teams zijn op bezoek gegaan bij burgers die geen toegang meer hebben tot water, burgers van wie het fundamentele recht om te drinken en zich te wassen is afgenoemd. Met deze stemmen, die werden opgenomen en uitgeschreven, hebben ze een instrument gecreëerd dat aan de hand van woord en beeld bewustwording wil stimuleren. En ze wilden dat deze stemmen verdroegen. Op de klank van de echo hebben ze de wet opnieuw gelezen, de teksten uitgepluisd, de disfuncties erin blootgelegd. Met deze didactische, hoorbare en pertinente stemmen zijn onze medewerkers op stap gegaan om beleidsmakers en actoren uit de watersector te informeren en sensibiliseren. Door deze stemmen te laten horen, wordt ruchtbaarheid gegeven aan het slecht gekende - en smadelijke - fenomeen van de waterarmoede. Een eerste stap om hier hopelijk een einde aan te kunnen stellen.

Tot slot, **de stem van de mensen die een beroep doen op voedselhulp**. Om te laten horen wat uitdrukkingen zoals "goed eten", "gezonde voeding" of "duurzame voeding" precies betekenen. Het uiteindelijke doel: meer inzicht krijgen in het normatieve kader dat weegt op personen die in voedselonzekerheid leven door hen een podium te geven. We projecten bedenken, uitwerken en testen om te voorkomen dat kwalitatieve voeding het voorrecht blijft van een sociaaleconomische elite.

De maatschappelijk workers bevestigen het: een stem heeft een emanciperend effect. Zo laat toe om de dingen te benoemen, afstand te nemen en aan te zetten tot actie. De projecten op het vlak van communautair maatschappelijk werk zijn ruimte waar stemmen vrij moge klinken. De cel Onderzoek en de cel Sector van de FBMD (in samenwerking met de actoren op het terrein, sociale scholen, burgers, enz.) hebben hier in 2018 alvast hun schouders onder gezet met de uitwerking van een systeem dat tot doel heeft om de ontwikkeling van het communautaire werk te ondersteunen. Gedurende 6 maanden, zijn alle betrokkenen samengekomen om het project op te zetten, hebben ze testen uitgevoerd op het terrein, geëxperimenteerd met nieuwe methodes, hun acties bijgestuurd. 2019 zal ons leren of dit project de gevraagde financiële ondersteuning krijgt, maar los daarvan werd 2018 in ieder geval gekenmerkt door een tomeloze dynamiek. Het communautaire werk zal geen dode letter blijven.

Céline Nieuwenhuys, Secretaris-generaal

DE DIENST **COMMUNICATIE**

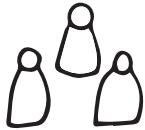

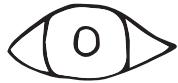
4
NIEUWSBRIEVEN

3 048
DOWNLOADS
VAN DOCUMENTEN
VIA DE WEBSITE

12 451
BEZOEKERS
AAN DE WEBSITE VAN DE FBMD

43 581
BEKEKEN PAGINA'S
OP DE WEBSITE VAN DE FBMD

Een van de opdrachten van de FBMD bestaat er in de processen onder de loep te nemen die leiden tot situaties van kansarmoede of die dergelijke situaties bestendigen, of het nu gaat om situaties van institutionele, sociale, juridische... aard. In een volgende stap brengen we deze problemen dan onder de aandacht van beleidsmakers maar ook van het grote publiek en, in bepaalde gevallen, mobiliseren we die ook. Toch is het niet eenvoudig om de participatie van het grote publiek te vragen wanneer het gaat om kwesties van armoede en ongelijkheid. In ons communicatiewerk gaat het er dan ook om remmen en hefbomen te identificeren en onze acties daarop af te stemmen.

In 2018 was de mobilisering van het grote publiek voor ons voornamelijk van belang bij de voorbereidingen voor 17 oktober. Op deze Internationale Dag van de Uitroeiing van de Armoede, die al eerder in Wallonië werd georganiseerd, worden sinds enkele jaren ook heel wat Brusselse actoren gemobiliseerd. De FBMD maakt deel uit van het team dat de evenementen in Brussel organiseert en wordt ieder jaar weer geconfronteerd met de kwestie van de mobilisering. Samen zoeken we naar een formule die niet alleen de verenigingen uit de sector bijeenbrengt, maar die er ook voor zorgt dat het grote publiek kan deelnemen. Deze dag is voor ons

een gelegenheid om samen te komen maar ook om muren af te breken, buiten onze respectieve hokjes te denken, de aandacht te vestigen op een realiteit die maar moeilijk in beeld te brengen is... en daarbij de politiek op haar plichten wijzen.

Dit jaar lanceerde het FORUM voor Armoedebestrijding ongeveer op hetzelfde moment zijn campagne tegen armoedefobie¹. Een mooie gelegenheid om 17 oktober in Brussel te kaderen binnen deze campagne door te kiezen voor het thema "Armoedefobie zichtbaar maken".

Het werk dat rond deze problematiek kan worden gevoerd, is erg nuttig omdat armoedefobie, naast heel wat andere problemen, een heel moeilijk maakt om verschillende geledingen van de bevolking te mobiliseren rond kansarmoede en ongelijkheid (een onderwerp dat het veel minder goed doet dan het klimaat wanneer het op mobilisering aankomt).

Met de middelen die het FORUM voor Armoedebestrijding tijdens zijn campagne heeft ingezet (video's, webdocumentaire, evenement, affiches, boek...) en de extra aandacht die het thema kreeg op 17 oktober, is een deel van de pers zich voor het onderwerp gaan interesseren. Er verschenen artikelen, er werden radio-en televisieuitzendingen gemaakt waarin de beelden en

¹ Min of meer vijandige houding ten aanzien van mensen die in (kans) armoede leven.

4
WEBSITES
WWW.FDSS.BE
WWW.SOCIALENERGIE.BE
WWW.SOLENPRIM.COM
WWW.1710.BE

SOCIALE NETWERKEN

**ALGEMENE VERORDENING
GEGEVENSBESCHERMING**
IN OVEREENSTEMMING GEbracht

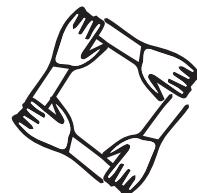
RELATIES MET DE PERS

stereotypen waarmee mensen die in armoede leven gewoonlijk worden gekenmerkt, in de kijker werden geplaatst.

Het spreekt voor zich dat deze bewustmaking niet enkel het werk is van de pers, dat ze moet worden afgestemd op de verschillende doelgroepen en dat het gaat om een grootschalig werk dat pas op lange termijn een duidelijk effect zal hebben op de publieke opinie en de mobilisering.

Het lijkt ons eveneens belangrijk dat de verenigingen van de sector zich bij hun werk blijven inzetten voor deze kwestie, maar dat ze ook de participatie van de sector zelf versterken: hier moeten namelijk nog heel wat bruggen worden gebouwd en er moet nog een echte "mobiliseringscultuur" worden ontwikkeld.

Tot slot zou een andere piste erin kunnen bestaan dat verschillende thema's waarvoor wordt gestreden, worden samengebracht, met name de ecologische transitie en de sociale justitie die een gezamenlijk front zouden moeten vormen zodanig dat de rechten van de meest kwetsbare personen worden gevrijwaard en dat ze niet af te rekenen krijgen met maatregelen die vroeg of laat zullen worden genomen. Zoals de voorbije maanden duidelijk is gebleken, toont de mobilisering rond de opwarming van de aarde mooi aan dat je een deel van de bevolking kan betrekken bij het interpelleren van politici.

**MEDE-ORGANISATIE
VAN EVENEMENTEN
VAN DE SECTOR**
DAG WATERARMOEDE (26.03)
DE VERBONDEN VORKEN (17.06)
HET ONZICHTBARE ZICHTBAAR MAKEN:
ARMOEDEFOBIE (17.10)
CAMPAGNE SLIMME METERS

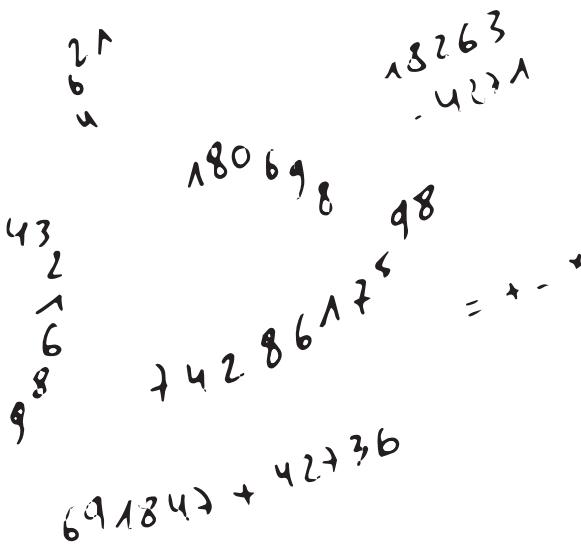

84
DOCUMENTEN
OPGEMAAKT

DE DIENST ADMINISTRATIE

De Administratieve Cel bestaat uit de financieel verantwoordelijke, de administratieve en personeelsverantwoordelijke, en twee administratieve en boekhoudkundige medewerkers. De gezamenlijke werktijd van het volledige administratieve team bedraagt 3,25 voltijdse equivalenten.

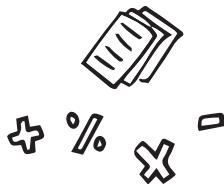
In 2004 werkten er acht voltijdse equivalenten bij de FBMD. In 2018 werkten er 32 personen met een arbeidsovereenkomst.

Deze evolutie weerspiegelt de dynamiek van het team van de FBMD, dat werkelijk wordt voortgestuwd door het sociale doel van onze vzw. We moeten daarbij echter opmerken dat we over weinig structurele financiering beschikken en dat de kloof tussen de loonkosten en sommige terugkerende subsidies (met name de Maribel-subsidie) steeds groter wordt. We jongleren dus met verschillende bronnen van subsidiëring om al onze opdrachten tot een goed einde te brengen.

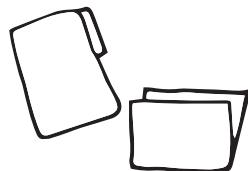
Het dagelijks werk van de administratieve cel is rijk en gevarieerd, en is in de loop der jaren steeds complexer geworden. Zo beheren we heel wat subsidies die steeds uitvoeriger moeten worden gerechtvaardigd.

Een moeilijke evenwichtsoefening, die we evenwel tot een goed einde brengen want de rekening werd in 2018 positief afgesloten. Onze cashflow is onder controle, onze schuldenlast is afgangen en we hebben naar behoren een provisie voor vakantiegeld aangelegd.

FBMD

4,79
FTES IN DIENST

5
GESUBSIDIEERDE EN
GERECHTVARDIGDE
PROJECTEN

50
ONTVANGEN FACTUREN

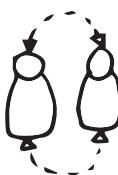

DE DIENST ACTIEONDERZOEK

BREAK !

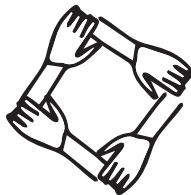
OPZET VAN EEN ACTIE-ONDERZOEK NAAR HET COMMUNAUTAIRE MAATSCHAPPELIJK WERK
IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST.

8

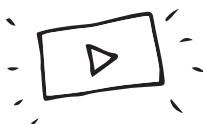
VERGADERINGEN

MET DE VERSCHILLENDE PARTNERS

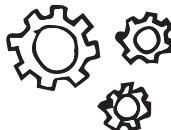
1

BRI-CO IN SINT-LAMBERTS-WOLUWE

2

VIDEOPRESENTATIES

3

STUDIEDAGEN

ROND ANALYSEMETHODOLOGIE
IN GROEP

Volgens de huidige definities kan het maatschappelijk werk worden ingedeeld in drie afzonderlijke categorieën: het één-op-één-gesprek tussen een maatschappelijk werker en een gebruiker van sociale diensten, de organisatie van gezamenlijke activiteiten en de communautaire benadering. De eerste van deze categorieën, die op dit moment het meest gangbaar is, heeft tot doel om individuele situaties op te lossen. Het aantal vragen om hulp blijft echter toenemen, wat bij maatschappelijke werkers vragen oproept wat betreft hun effectieve rol en het gewicht dat ze kunnen uitoefenen om ervoor te zorgen dat de personen die ze begeleiden toegang krijgen tot hun fundamentele rechten.

Een mogelijke manier om de problemen bij de wortel aan te pakken, bestaat er volgens hen in om weer meer te gaan werken volgens de communautaire benadering van het maatschappelijk werk, eerder dan zich erbij neer te leggen dat ze in het beste geval niet meer kunnen doen dan de symptomen van de armoede te verlichten. Het communautaire maatschappelijk werk opnieuw een politieke betekenis geven, dat is de uitdaging die door de mensen op het terrein is gelanceerd, en de hypothese die de cel actieonderzoek wil onderzoeken.

Maatschappelijk werkers verdedigen het communautaire maatschappelijk werk omdat van de emanciperende mogelijkheden die het biedt,

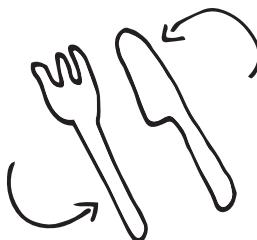
zowel voor de bewoners als voor de medewerkers van organisaties en officiële instanties. Het kan de betrokkenen een mogelijkheid bieden om zich opnieuw sterker op te stellen en om de kracht te vinden om binnen hun eigen wijk in te grijpen in hun levensomstandigheden. Dit proces van politisering zet in op wat er gebeurt "telkens wanneer er een vereniging wordt gevormd, zich vragen stelt bij of zich inzet voor een zaak waarbij een openbaar/gezamenlijk goed moet worden bereikt of een openbaar/gezamenlijk kwaad moet worden bestreden" (Cefaï, 2011).

De communautaire benadering gaat ook in op het vraagstuk van de functie van de maatschappelijk werkers. Zij moeten namelijk veranderen van hulpverleners naar begeleiders. Ze worden niet langer beschouwd als personen die oplossingen bieden voor problemen waar gebruikers tegenaan botsen, maar als personen die meehelpen om problemen op een gezamenlijke manier op te lossen.

Toch zien maatschappelijk werkers verschillende moeilijkheden om de communautaire aanpak tot een goed einde te brengen: een niet-afdoend juridisch kader en onvoldoende werkingsmiddelen, een individuele begeleiding die noodzakelijk blijft, klassieke functies van het maatschappelijk werk, heterogene doelgroepen en complexe situaties. We hebben dus vandaag nood aan nieuwe werkwijzen

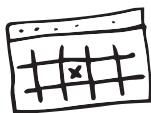
SOLENPRIM

3E JAAR VAN EEN ACTIEONDERZOEK NAAR DUURZAME TOEGANG TOT KVALITATIEVE VOEDING
IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST.

4 LOKALE INITIATIEVEN

ROND TOEGANG TOT VOEDING
(FOLLOW-UP, OBSERVATIE
EN GEZAMENLIJKE EVALUATIE)

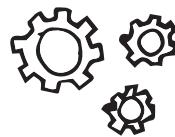
1 DAG

VOOR GEZAMENLIJKE,
GEKRUISTE EVALUATIE
VAN DE VIER LOKALE INITIATIEVEN

15 GESPREKKEN

SEMI-STURENDE

3 DAGEN

ROND ANALYSEMETHODOLOGIE IN GROEP

en manieren om samen te werken, om de bakens uit te zetten voor het communautaire werk van morgen.

De communautaire benadering houdt evenwel het risico in dat er een soort "gebod op participatie" wordt gecreëerd waarbij dan wordt er gezegd dat gebruikers blijk geven van een gebrek aan burgerzin (Carrel, 2013). Hun betrokkenheid in projecten zou uitsluitend tot doel hebben om hen individueel te activeren. Om te voorkomen dat we in een dergelijke logica vervallen, moeten de betrokkenen uit de maatschappelijke sector zich de vraag stellen hoe de gebruikers zich de beschikbare hulpmiddelen kunnen toe-eigenen en hoe de macht tussen maatschappelijk workers en gebruikers moet worden verdeeld.

Omwillie van al deze redenen willen de FBMD en verschillende van haar partners een platform oprichten waar informatie en ideeën over het communautaire werk kunnen worden uitgewisseld en waar maatschappelijk workers en andere betrokken partijen dus hun kennis en goede praktijken kunnen delen zodanig dat de oorzaken van (kans) armoede gezamenlijk kunnen worden aangepakt. De cel actieonderzoek wil op haar beurt verder blijven nadenken over het communautaire werk in samenwerking met de organisaties uit de sociale sector, de burger en de maatschappelijk workers.

OPALE

5 VERGADERINGEN VAN WERKGROEPEN

TENTOONSTELLING

« VIVRE : LES MÉTIERS DU SOCIAL, 100 ANS
D'HISTOIRE ET DE FORMATION »
VAN LA FONDERIE

CREMIS

2 ONTMOETINGEN VAN HET RÉSEAU VILLES RÉGIONS LABORATOIRE (MONTREAL, BARCELONA)

DE DIENST **SECTOREN**

TOPSECTOREN

35**LEDEN**

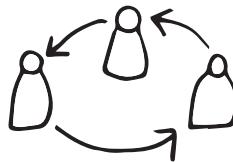
10 (+2 AANVRAGEN TOT TOETREDING)

UIT WALLONIË

9 CGSA

14 CBP

- * IC CGSA : 11 (WAARVAN 3 OFFICIËLE IC CGSA)
- * IC CBP : 8
- * WG IDENTITEIT : 5
- * WG PLEIDOOIEN : 6
- * WG OPALE : 7
- * IFA : 11
- * FASS : 5
- * ANMW (UNIPSO) : 3
- * APE – GTEMFOR (UNIPSO) : 5
- * AV UNIPSO : 3
- * IC-WALLONIË : 5
- * AFSPRAKEN KABINET GREOLI : 5
- * CESW – COMMISSIE SVK : 7
- * VEREN RVB/AV : 8
- * VEREN WGBEHEER : 5
- * VEREN TOPAZ : 9
- * CP AVG : 5
- * BREAK : 16
- * 17 OKTOBER : 14

138**SECTORALE EN
INTERSECTORALE
ONTMOETINGEN**

17 oktober is de dag die de internationale gemeenschap jaarlijks te wijdt aan de bestrijding en de uitroeiing van extreme armoede. Ondertussen organiseert de FBMD samen met ATD Vierde Wereld, het Brusselse Forum tegen Ongelijkheid en het Brussels Platform Armoede de Brusselse versie van deze dag. Het gaat ondertussen om een evenement waar naar wordt uitgekeken en dat ze gedurende het hele jaar wordt voorbereid door een zeer uitgebreide werkgroep waarin zowel maatschappelijk workers als mensen die in armoede leven werkzaam zijn. Zo waren er een twaalftal vergaderingen nodig om het project in 2018 tot een goed einde te brengen.

Dit jaar werd het thema van de internationale dag gelinkt aan een bewustmakings- en reflectiecampagne die werd gelanceerd door het Forum rond "armoedefobie", een term die in België nog weinig wordt gebruikt maar die in Frankrijk wordt gehanteerd om "de afwijzing van armoede en de angst, of zelfs de haat die armen oproepen" aan te duiden.

Deze afwijzing of angst voor armen wordt op meerder manieren belichaamd, met name via clichés en gemeenplaatsen die wijdverspreid zijn bij het grote publiek, maar vindt ook heel direct ingaan via het beleid dat op federaal, regionaal maar ook op lokaal niveau wordt geïmplementeerd.

Het was precies dat wat we op 17 oktober wilden aantonen met acties op gemeentelijk niveau, met name omwille van de gemeenteraadsverkiezingen die op 14 oktober plaatsvonden. Zo openden we in de Brusselse openbare ruimte 10 tijdelijke (gemeentehuizen) waar verkozenen, verenigingen die actief zijn op het terrein en burgers die al dan niet in armoede leven, elkaar konden ontmoeten. Het waren plaatsen waar kon worden gedisdiscussieerd over verschillende problematische beleidslijnen zoals straatmeubilair dat is beveiligd tegen daklozen, de gentrificatie van populaire wijken, het feit dat goedkope kwalitatieve woningen steeds zeldzamer worden, de opvang van migranten, het gevoerde beleid tegen bedelaars, enz. in deze 10 huizen werden telkens twee gemeenten samengebracht. Zo deelden bijvoorbeeld Molenbeek en Watermaal-Bosvoorde eenzelfde ruimte... En 's avonds kwam alles, onder het licht van de straatlantaarns, samen op het Sint-Gillisvoordeplein waar mensen die in armoede leven of die te kampen hebben met toenemende armoede, het woord krijgen. De verrassing van de dag was de betrokkenheid van de lokale verkozenen bij dit evenement: niet iedereen was er, verre van maar degenen die present tekenden (Elsene, Jette, Watermaal-Bosvoorde, Etterbeek, Anderlecht, Sint-Gillis, Oudergem, Koekelberg...) gaven duidelijk aan dat ze niet wilde dat dit eenmalig evenement

- * BEGELEIDING BIJ AANVRAGEN VAN STUDIEBEURZEN
- * DIGITALE KLOOF
- * SCHOOL VOOR SOCIALE TRANSFORMATIE
- * COMMUNAUTAIRE WERK
- * ARMOEDEFOBIE EN GEMEENTELIJK BELEID
- * COMMUNAUTAIRE DIENSTVERLENING EN GPMI
- * TOEGANG TOT HUISVESTING
- * ACTIEONDERZOEK FBMD NAAR PROSTITUTIE
- * ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING
- * CONSULTATIEVE FUNCTIE CESEW – CC COCOF
- * WIJZIGING DÉCRET AMBULATOIRE
- * HERVORMING, STRUCTURERING EN VERTEGENWOORDIGING VAN DE SECTOR VAN DE LIIS
- * HERFINANCIERING VAN DE SZ VZW
- * RASH, ACTIVITEITEN VERSLAGEN EN SAMENVATTINGEN AFREKENINGEN

- * RELATIE MET DG05 EN DE ADMINISTRATIE
- * SOCIALE INSPECTIE EN CONTROLE VAN DE POLITIE IN DE VZW'S
- * WELZIJN VAN DE MEDEWERKERS
- * ONDERLINGE VERDELING VAN DE MIDDENLEN TUSSEN DE VZW'S (VEREN)
- * INTERSECTORAAL VERSLAG EN OPSTELLING ANALYSE
- * AVVOORDEN VAN DE NON FOR PROFIT SECTOR

 SECTORAAL FONDS, DEELTIJDS ONDERWIJS EN MENTORAAT
PROGRAMMA VOOR DATAVERZAMELING OPALÉ
STRUCTURERING VAN HET DIENSTENAANBOD VAN DE FBMD
AAN HAAR LEDEN

+ DAN 25 BEHANDELDE THEMA'S/PROJECTEN

OP BASIS VAN VIER WERKASSEN:

ORGANISATIE SOCIAAL-GEZONDHEID

POOL WERKGEVERS

PROFESSIONELE PRAKTIJKEN EN
INTERVENTIEWIJZEN

MAATSCHAPPELIJK WERK EN MAATSCHAPPIJ

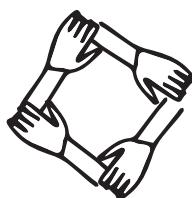
bleef en dat ze het criterium "armoeodefobie" in hun politieke projecten en programma's willen opnemen. De concrete uitwerking van deze intentieverklaringen zal overigens in de verdere loop van de legislatuur worden opgevolgd en begeleid door de lokale groepen.

Naast de eigenlijke resultaten die de dag opleverde op het vlak van contacten, bezoekers, organisatie of weerklank in de media en de politiek, is het treffend om vast te stellen dat het proces dat tot deze dag heeft geleid, alsook de dag zelf, heeft geleid tot een gedeelde kennis tussen de verschillende betrokken actoren en sectoren, waaronder ook de nieuwe partners die niet aan de vorige editie hadden deelgenomen. Deze nieuwe relaties en de versterking van het vertrouwen binnen de sector van de "sociale gezondheidszorg" (met daarnaast aanwezigheid van de culturele wereld) is zonder enige twijfel één van de onaantastbare verwezenlijkingen van deze dag, die er bovendien toe heeft geleid dat er een multidisciplinaire werk- en follow-upgroep in het leven werd geroepen, waarin alle partijen die betrokken zijn bij de armoedeproblematiek, samenkomen. Dit is nieuw; toen de groep in 2017 werd opgericht, zetelden er geen mensen in die in armoede leefden...

17/10
HET ONZICHTBARE
ZICHTBAAR MAKEN/
ARMOEDEFOBIE

7
BRI-CO
MOBILISERING VAN DE WIJK

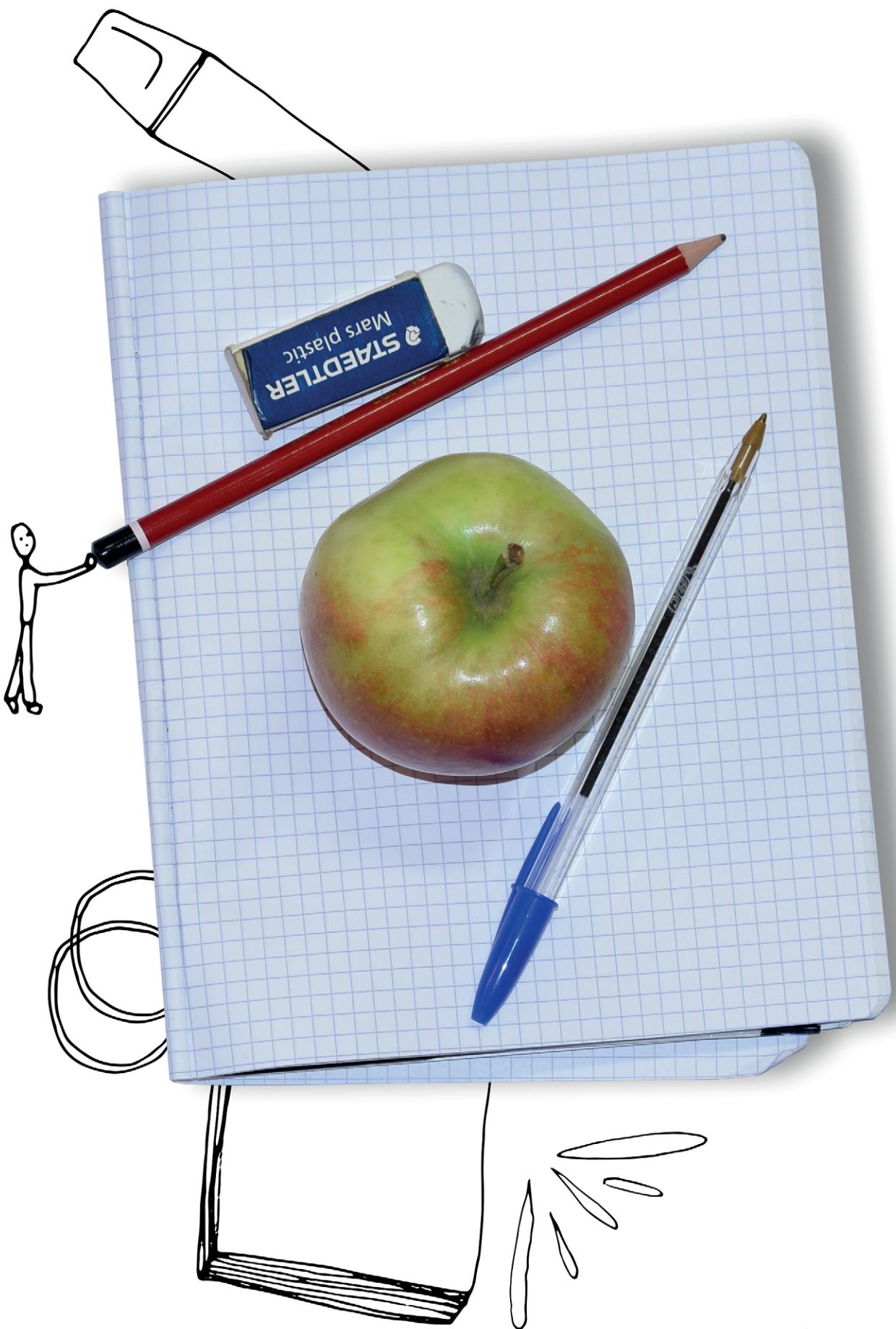
21/09
INTERSECTORALE DAG
« SOCIALE GEZONDHEIDSZORG - EN ALS WE
HET NU EENS ANDERS DEDEN? »

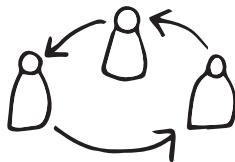
DE VOEDSELHULP CONCERTATIE

800
TON SCHENKINGEN
WERDEN VIA DE SCHENKINGSBEURS
VERSPREID

7
PLENAIRE
VERGADERINGEN
IN WALLONIE EN BRUSSEL

- * VIP "VOLONTAIREMENT IMPLIQUÉ EN PAUVRETÉ"
- * OPLEIDING "ONTVANGEN EN LUISTEREN: ENKELE SLEUTELS TOT SUCCES"
- * VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
- * ...

13
OPLEIDINGSSESSIES

+ DAN 1000
PERSONEN
IN WALLONIE EN BRUSSEL ONTVINLEN
ONZE 4 NIEUWSBRIEVEN EN
ONZE ACTUALITEITEN

Voedselhulp, bevoorrading en logistiek

Waar komt voedselhulp vandaan? Achter het bord dat in het sociaal restaurant wordt geserveerd, de voedselpakketten of de producten bij de sociale kruidenier, gaat een aanzienlijke logistieke en bevoorradingketen schuil.

Er moet een voedingsmiddelen worden gevonden, die moeten worden vervoerd, en opgeslagen met naleving van de koude keten en de voorschriften van het FAVV, enz. Een complex werk dat heel wat energie vraagt en dat wordt uitgevoerd door organisaties op het terrein en actoren zoals de voedselbanken.

Er worden al verschillende jaren stimulerende maatregelen genomen om de bevoorrading binnen de voedselhulp te ondersteunen. Sommige daarvan hebben betrekking op de strijd tegen voedselverspilling, andere kaderen binnen het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen, nog andere gaan over de oprichting van logistieke platformen. Zo is de bevoorrading naar organisaties voor voedselhulp geleidelijk aan verbeterd, zowel wat betreft kwantiteit als diversiteit en kwaliteit, onder meer dankzij de levering van meer verse producten zoals fruit en groenten.

Toch blijven er nog heel wat uitdagingen bestaan: logistiek (opslag, transport...), Beheer van de verse producten, gebrek aan personeel, enz.

Van bij zijn oprichting heeft het Overleg Voedselhulp (OV) bevoorrading en logistieke aangeduid als een belangrijke uitdaging die, in de praktijk een niet te verwaarlozen aandeel van het werk uitmaakt.

2018: het jaar van de samenwerking!

In 2018 heeft het OV pilootprojecten rond collaboratieve logistiek begeleid waarbij verschillende Brusselse actoren waren betrokken. Het doel bestond erin om organisaties voor voedselhulp te ondersteunen door een collaboratief systeem te ontwikkelen waarmee de bevoorrading kon worden vereenvoudigd en uitgebreid, en waarbij tegelijk banen en een circulair gebruik van hulpbronnen werd gecreëerd.

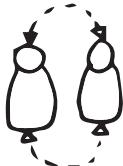
Daarnaast breidt ook de Schenkingsbeurs, waarvan wij partner zijn, uit zodat toenemende hoeveelheden onverkochte waren kunnen worden verspreid. Dit jaar hebben een honderdtal nieuwe schenkers zich aangesloten bij het project. Het OV begeleidt deze actie door winkels te helpen om hun onverkochte waren op een goede manier te beheren.

2

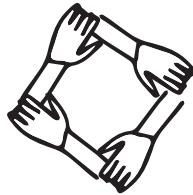
INTERNATIONALE ONTMOETINGEN (MONTREAL EN BARCELONA)

RÉSEAU VILLES RÉGIONS LABORATOIRE

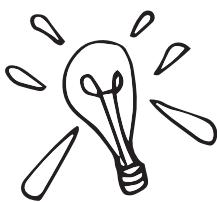
2

LOKALE ONTMOETINGEN TUSSEN ORGANISATIES VOOR VOEDSELHULP EN MAISONS MÉDICALES (SINT-GILLIS EN MOLENBEEK) EN 1 BEZOEK AAN DE VOEDSELBANK MET DIEZELFDE ORGANISATIES

ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING

VAN LOKAAL OVERLEG OVER
VOEDSELHULP IN NAMEN, LUIK,
WAALS-BRABANT EN CHARLEROI

« WELKE ALTERNATIEVEN BESTAAN ER VOOR VOEDSELHULP »

GEKRUIST ONDERZOEK VAN KENNIS –
SAMENWERKING ATD 4E WERELD,
UCL EN FBMD

MEMORANDUM VOOR DE GEMEENTE- RAADSVERKIEZINGEN GEZAMENLIJK WERK

DE VERBONDEN VORKEN

17.06.2018 - KUNSTBERG (BRUSSEL) EEN
PUBLIEKENEMENT DAT SAMEN MET ZES
BRUSSELSE SOCIALE RESTAURANTS WERD
GEORGANISEERD
[HTTPS://TINYURL.COM/YY3JFKJ4](https://tinyurl.com/yy3jfkj4)

In het Waalse gewest komen er binnen het lokale overleg logistieke samenwerkingen tot stand die de bevoorrading willen verbeteren maar die ook, en bovenal de hulpvragen van de betrokkenen beter in kaart willen brengen en daarop betere antwoorden willen bieden.

Een pijler van ons werk die vragen oproept

De bevoorrading en de logistieke zijn echter een pijler van ons werk die het team bij elk nieuw project (opnieuw) in vraag stelt: beschikken we over de vaardigheden om projecten op dit vlak uit te voeren? Voert dit ons niet weg van de kern van onze opdracht?

Wanneer mensen die een beroep doen op voedselhulp voedingsmiddelen krijgen die beschadigd of vervallen zijn, dan kunnen zijn dat ervaren als een symbolische slag in het gezicht en kan dit de idee voeden dat ze niet meetellen. We zorgen ervoor dat we bij de bevoorrading praktijken hanteren die de waardigheid van de mensen respecteren, die de verschillende dimensies van hun welzijn in aanmerking nemen, die voor hen een omgeving creëren die gunstig is voor hun gezondheid en die hen in staat stelt om (opnieuw) banden aan te knopen.

Deze pijler vormt dus een aanvulling op ons aanhoudende werk op het vlak van opleiding, reflectie en uitwisseling van goede praktijken dat

meer rechtstreeks inspeelt op de uitdagingen van het maatschappelijk werk.

De kwestie van de bevoorrading zal op de agenda van het OV blijven staan zolang als het nodig is, maar zal steeds worden gekoppeld aan de uitdagingen die verband houden met het maatschappelijk werk, de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

E.R./V.U. : Céline Nieuwenhuys - Rue Gheudestraat, 49 - 1070 Anderlecht